

[Orgelkunst Achel Gilman-pijpwerk]

Pijpwerk van de Gilmans in Achel

Frans Jespers

In aansluiting op mijn artikel over de orgelmakers Brammertz en Gilman uit Kornelimünster in *Orgelkunst* nummer 166 (2019/3, blz. 152-163) is er nog iets nieuws te melden. De gebroeders Theodor (1715-1789) en Ægidius Gilman (1728-1784) vervaardigden een nieuw orgel voor de kerk van de H. Monulfus en Gondulfus in Achel, waarvan we het bouwjaar 1775 kennen uit bewaard gebleven rekeningen. Uit de bedragen die aan de orgelmakers uitbetaald zijn (1677 gulden) valt op te maken dat het orgel ongeveer twintig registers bezat op twee klavieren. In 1913 is in Achel een nieuwe kerk gebouwd, waarvoor Vermeulen een orgel leverde. In 1993 kwam andermaal een orgel tot stand, ditmaal van de hand van Ghislain Potvlieghe. Uit de beschrijvingen had ik opgemaakt dat dit twee geheel nieuwe orgels waren, maar beide keren is er blijkbaar enig oud pijpwerk opgenomen.

Onlangs heb ik met medewerking van organist Joost Vermeiren toegang tot het binnenwerk van het huidige orgel gekregen en enkele oude pijpen van dichtbij kunnen bekijken. De meeste oude pijpen vertonen alle kenmerken van de factuur van de Gilmans, met de typische inritsingen en de kenmerkende blokletters als inscriptie. Ik heb het aantal oude pijpen niet exact kunnen vaststellen, maar met tamelijk grote zekerheid kunnen de volgende aan de Gilmans toegeschreven worden:

- in de Holfluit 8' van het hoofdwerk E-c¹ (circa 20 pijpen), gedekt met inscriptie B en BP (Bourdon positief)
- Octaaf 4' hoofdwerk C-fis² (circa 45 pijpen), inscriptie P (Praestant), in het groot octaaf enige voormalige frontpijpen met ingekraste hoge bovenlabia en onderlabia
- Nasard 2²/₃' hoofdwerk C en D-e¹ (circa 28 pijpen), open pijpen met inscriptie B (Bourdon), ontdaan van hun hoed en verlengd
- Prestant 4' bovenwerk alleen C, oude frontpijp
- Gedekt 8' bovenwerk c-bes² (circa 35 pijpen) met inscriptie F (Flute)
- Roerfluit 4' bovenwerk E-cis² (circa 34 pijpen) met inscripties F en P, hoeden in 1993 voorzien van roertjes.

In totaal kunnen dus nog ongeveer 163 pijpen van de Gilmans afkomstig zijn. In 1993 was nog niets bekend over de werkzaamheden van de Gilmans in Achel.